

ШКОЛА НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ

У СУСРЕТ ПРОМЕНАМА

Највиши ниво усавршавања официра Војске Србије, Школа националне одбране (ШНО), налази се у саставу Војне академије. У њој се оспособљавају командно-штабни и генералштабни официри и спроводе постдипломске студије. Наставни планови и програми ШНО се зато на време прилагођавају променама које диктира савремено доба.

Разговор са пуковником Љубишом Лојаницом, начелником ШНО, започели смо питањем колико су одређене промене у организацији, извршене не тако давно, утицале на одвијање наставног процеса у тој највишој образовној установи унутар Војске?

– Од 1. децембра 2006. године ШНО је претрпела одређене организацијске промене. И раније је, наиме, била у саставу Војне академије (ВА), и у том смислу ништа се није важно променило. Међутим, до тада је Школа у свом саставу имала орган који је планирао, припремао и реализовао наставу. Седам катедри из састава ШНО образовале су слушаоце у складу са тим планом. Од поменутог датума катедре и плански орган су ушли у састав деканата ВА, и тиме су издвојени из организације саме школе – објашњава пуковник Лојаница.

Школа националне одбране је од септембра прошле године примила генерацију чија је бројност донекле умањена у односу на некадашње. Како истиче пуковник Лојаница, после анализе коју су направиле надлежни у Министарству одбране, испоставило се да је потребно смањити број полазника Генералштабног усавршавања (ГШУ) и Командно-штабног усавршавања (КШУ), и тиме га ускладити са стварним потребама система одбране.

■ НОВИ НАСТАВНИ ПРОГРАМИ

Овогодишња генерација слушалаца ГШУ и КШУ почела је своје школовање по новим наставним плановима и програмима. Према речима пуковника Лојанице, тиме се наставила извесна тра-

диција у уношењу новина у систем одбране преко највише војне образовне установе. Завршне вежбе ГШУ и КШУ, на којима су приказивани могући начини припремања и организовања операција најразличитијих врста, од операција заштите државе до мировних и осталих операција, биле су уједно и полигон за сагледавање предности и мана различитих приступа одговарању на изазове које време доноси.

Говорећи о томе да ли је новим наставним планом битно промењен фонд часова базичних војних наука, пуковник Лојаница напомиње да је задржан однос предмета који обезбеђује да на ГШУ тежиште наставе буде у области оператике, уз тумачење значајних чињеница из домена стратегије, док је на КШУ нагласак на тактичким знањима, уз њихову делимичну наδοградњу садржајима са оперативног нивоа.

Начин рада у Школи, појашњава пуковник Лојаница, омогућава полазнику да све време слободно изражава сопствено мишљење, и у пракси, на примерима, проверава своје ставове. У сучељавању са мишљењима колега, наставника са катедри и предавача који долазе са стране, рађа се и нови квалитет у стицању образовања.

■ КУРС ЗА ДРЖАВНИКЕ

Стране делегације радо посећују ШНО, јер желе да се увере колики је ниво образовања који наши највиши официри стичу. У прошлој генерацији КШУ је завршио и један официр из САД и он се нарочито похвално изразио о садржају тог школовања. Бројни амбасадори су такође изразили задовољство наставним програмом који је тај официр савладао, али и наду да ће се и њихови официри једног дана школовати у нашој земљи.

Управа школе се, према речима начелника ШНО, зарад повећања квалитета наставе, труди да обезбеди еминентне предаваче из свих области. Уводна предавања су тако, као најодговорнији људи система одбране, и ове године одржали председник Републике Србије, министар одбране и начелник Генералштаба. Углавном, предавачи овде долазе са Београдског универзитета, а бројни су и страни. Слушаоцима ШНО предавали су наш амбасадор при НАТОу Бранислав Милинковић, помоћници директора Центра "Џорџ Маршал" из Немачке, предавачи са дипломатске академије Министарства спољних послова САД и са Института "Џеферсон".

Шта је то што би, најпре, требало уградити у програме школовања на ШНО како би та установа пружила пун допринос развоју система одбране?

– Сегмент курсева за државне и војне руководиоце, најалост, није заживео и у садашњој организацији школе га нема – наглашава пуковник

Лојаница. – На том курсу могли би да се усавршавају људи који се, унутар државних органа, баве одбраном. Они би, свакако, требало да имају што боље знање о томе како систем одбране функционише. До сада није било разумевања за наше тврдње колико је важно на тај начин успоставити сарадњу са осталим државним органима, иако смо нудили садржаје у наставним плановима.

Иницијатива за одржавање таквог курса и даље постоји. Из искустава страних земаља познато је да, када се једном међусобно упознају људи који се баве питањима од важности за одбрану, они много лакше решавају практичне проблеме које свакодневица намеће, јер боље разумеју узроке тих проблема.

Начелника ШНО сматра да би, по својим потенцијалима, наша земља могла да постане централна држава Југоисточне Европе када је реч о постдипломском усавршавању официра. Да би се до тога стварно дошло, неопходно би било у настави ангажовати што већи број стручњака. На једном месту би ваљало да се нађу стручњаци из Института за стратегијска истраживање, многи експерти из Управа МО, али и они из грађанства.

– Наши слушаоци би током школовања требало више да путују у иностранство, што је уобичајено у страним војним школама највишег ранга. Путовања су важан сегмент међусобног упознавања са колегама из света, али и пут за боље познавање колективног система одбране, који преовлађује у светским односима – сматра пуковник.

Војно школство, како наглашава пуковник Лојаница, да би опстало и задржало квалитет образовања, мора да се што

више отвори према свим образовним структурама у земљи, па и у иностранству. Академија покреће те иницијативе, чији је циљ да дипломе војних образовних институција буду препознате као квалитетне и вредноване на задовољавајући начин у друштву.

Војна наука у Закону о високом школству још увек није верификована. Како истиче пуковник, када се једном дефинишу место и улога војне науке у систему наука за које се образује стручан кадар, студент који заврши основне студије на ВА биће препознат и у друштву као стручан кадар у многим другим областима које излазе из области одбране. Када је реч о официрима који се у каријери, уз проучавање тактике, оператике и стратегије, детаљније баве питањима безбедности и организације, не би смело да буде препрека да се њихово знање уважи у науци и у привреди нашег друштва. Официри су одувек били познати као професионалци који, осим струке, познају и најшири спектар

Пуковник Љубиша Лојаница, начелник ШНО

РАТНЕ ИГРЕ УМЕСТО ПЛАНА

Потпуковник Жељко Петровић, полазник 50. класе ГШУ и доскорашњи командант зрењанинске бригаде ВС, каже да се, за разлику од неких наших досадашњих поступака приликом планирања операција, начин планирања у НАТОу суштински разликује по томе што је тежиште на ратним играма.

– Починемо да радимо нешто слично, иако је наша база за планирање операција неупоредиво скромнија него у НАТОу – истиче потпуковник Петровић. – Илустрације ради, при планирању операције мултинационалне бригаде на вежби "Лонгбоу Лансер", којој сам присуствовао, са више од триста компјутера радило се на две компоненте. Прва је рад команде бригаде на доношењу одлуке, а друга је практично извођење неких елемената те одлуке на терену, што је задатак једног од мултинационалних батаљона. Они су једног дана донели одлуку, а наредних десет су ту одлуку проверавали на више супозиција и уз прораду више варијаната решења. Команда бригаде тамо је давала задатке команди у игри, која је опет на основу својих закључака и одлука дала задатке потчињеној јединици, чиме се практично истовремено увежбавају три нивоа командовања. Ми сличне вежбе још увек изводимо без посебног формирања претпостављене и потчињене команде. Њихове вежбе су најближе нашим некадашњим командно-штабним ратним вежбама.

Рад полазника ГШУ у планирању операција, по речима потпуковника Петровића, сагласан је оном у НАТОу. Они користе правилнике НАТОа који говоре о начину рада команде. Решења се не "преписују", већ се, због наших будућих мисија, у којима ће нам бити потребна компатибилност и интероперабилност са иностраним армијама, светска искуства прилагођавају нашим могућностима.

области из живота и спремни су да дају активан допринос напретку друштва.

Војна академија, односно ШНО, морају бити матичне установе за проучавање стратегије, оператике и тактике као базичних војних наука. Те образовне институције једине се баве тим областима као основним пољем изучавања. Остале образовне институције се само једним делом баве тим наукама и неопходна им је помоћ војне науке у разумевању феномена из те три научне области. Најшире преклапање поља изучавања војне науке имају са безбедносним, организационим и техничким студијама, па тако са факултетима који се баве тим областима има највише простора за међусобну сарадњу. При том би се отворила могућност да се на другим факултетима обучавају стручњаци из, на пример, економске или саобраћајне струке, за којима систем одбране такође има потребу. Због свега тога доношење Закона о високом школству је од великог значаја и за ову институцију.

■ И НАУКА И ПРАКСА

Колико је усавршавање важно за каријеру официра? Где све примена науке може данас официру бити од помоћи?

– Наука и пракса се стално међусобно надопуњују... Тако је одувек било и тај однос ће задржати свој значај и убудуће. Официр који не осети потребу да усавршава своје потенцијале брзо ће се суочити са тешкоћама у обављању дужности, јер драматичне промене из научне сфере лако продиру у праксу и приморавају људе да мењају укореево понашање – одговара пуковник Лојаница.

Каква је садашња 50. класа слушалаца ШНО, упитали смо пуковника Владисава Обреновића, начелника ГШУ и заменика начелника ШНО. Он истиче како се цело војно школство налази у процесу реформи и усклађује са стањем друштва, уз прихватање вредности и стандарда који важе у интеграционим процесима којима наша држава тежи. Спроводи се низ реформи које се одnose на конципирање наставних планова и програма, улазни ни-

ЗА ВИШЕ СТРАТЕГИЈЕ И ГЕОПОЛИТИКЕ

Пуковник Дејан Јанковић, који је имао прилике да се усавршава и на безбедносним студијама у Центру "Маршал" у Немачкој, а у 50. класи ГШУ је играјући командант противтерористичке операције, износи оцену:

– Нисам имао прилике да на највиши вид војног школовања одем у иностранство, али на основу онога што сам могао да прочитам, могу да направим упоредбу између школовања тамо и код нас. У нашој земљи је знатно више заступљена оператика, док је тамо, практично, акценат на стратегији, а једним делом и на геополитици која се код нас уопште не изучава. Разлог за то је, највероватније, сам концепт школовања. Практично, садашња структура школе је прилагођена војним потребама. Нигде се у иностранству тај вид школовања не може замислити без учешћа људи из других државних институција које представљају темељ безбедности једне државе. Прошле недеље су нам били у посети гости из САД, који су на истом нивоу школовања, и код њих у класи однос цивила у односу на официре је 60 према 40 процената. Сматрам да би ту требало направити неке промене. Оно што је важно јесте да и ти људи из државне управе треба сами да буду заинтересовани да нешто науче у ШНО. Дешава се да одређени људи долазе на одговорне функције у МО и ВС, а да врло мало знају о организацији и функцијама система одбране.

Пуковник Јанковић се осврће на планирање противтерористичке операције коју полазници реализују у оквиру предмета оператике:

– За успешност тзв. треће мисије војске, а то је помоћ цивилним властима, важно је истаћи да војска није носилац тих активности. Највећи проблем за војску у таквим приликама било је то што се она често постављала као носилац задатка који јој није био додељен. Врло је тешко употребљавати саставе војске по начелима снага које се користе за борбу против тероризма, јер су војне јединице специфичне.

УСПЕХ ЗАВИСИ ОД ТИМА

Пуковник Зоран Ковачевић, трупни официр од каријере, до сада на дужности начелника штаба бригаде, испланирао је "ваздухопловни" део операције коју је реализовала 50. класа ГШУ.

– Радил смо према *Нацрту упутства за оперативно планирање*, који је већ урађен за МО и ГШ ВС. Разлика у односу на раније планирање такве операције је што су организацијско-формацијска структура Команде Ваздухопловних снага и потчињених јединица усклађене са оном у снагама НАТОа. Тиме се догађајима иде у сусрет.

На трећи брифинг планирања операције дошла је цела команда В и ПВО да види како су полазници 50. класе замислили употребу ваздухопловних снага. Елаборат за ту операцију, само за ваздухопловни део, имао је целих 130 страна. Све што се радило, како нам је рекао пуковник Ковачевић, најближе је тимском методу рада. Није искључена одговорност појединца, али успех читаве операције зависи од способности да се усклади рад тима у целини.

јама и организацијама значајним за одбрану земље, али и обилазак територије, јер се тада сагледавају просторна компонента и рад органа локалне самоуправе. Заједно са установама које подржавају наш систем образовања кадра сагледавају се елементи од важности за сарадњу – истиче пуковник Обреновић.

Садашњи слушаоци ГШУ спадају у ред млађих класа, сагласно плану да најмање још десетак година обављају официрске дужности. Конкурс је захтевао знање енглеског, а ова генерација је стекла и лиценцу познавања рада на рачунару – ECDL. Дужности

во слушалаца и прилагођавање наставе и наставника новим условима под којима се одвија образовање у Војсци.

На ГШУ се ове године 13 официра оспособљава за највише дужности у МО и ВС, за командовање оперативним саставима Војске и обављање најодговорнијих оперативних, штабних, наставничких и других дужности у оквиру мисија и задатака, унутар земље и у иностранству. То усавршавање је интервидовско и траје два семестра. Похађају га официри чина пуковника и понеки чина потпуковника, што је посебна привилегија. После завршетка ГШУ полазници се промовишу у генералштабне официре, што је и услов за добијање чина генерала.

Слушаоцима ГШУ посебно су драгоцена гостовања предавача из војнобезбедносних структура из иностранства. За слушаоце се често организују семинари, током којих полазници имају прилику да суоче своје различите ставове. Они пишу своје радове из више предметних области које јавно представљају. То је квалитативни приступ писању који излази из форми војничких извештаја и улази у сферу радова са елементима научног приступа.

– Велика вредност ШНО јесу наставне посете институци-

које су ти официри обављали јесу команданти бригада и заменици команданата бригада, носиоци управних дужности у МО, чак до начелника Управе у МО. Они ће отићи на високе дужности у области за које су квалификовани.

■ КОМАНДНО-ШТАБНИ ОФИЦИРИ

И полазници другог вида школовања у ШНО, који похађају КШУ, пажљиво су одабрани. Како истиче начелник КШУ пуковник Радољуб Китановић, овде се официри оспособљавају за командовање здруженим тактичким саставима и јединицама свога вида и рода, те за обављање оперативних и штабних дужности у МО и ГШ ВС. То школовање је пре годину дана, такође, скраћено на два семестра, док је раније трајало пуне две године. Похађају га официри чина мајора и потпуковника, а после завршетка школовања промовишу се у командно-штабне официре. Звање командно-штабног официра је услов за долазак на ГШУ, које је највиши ниво усавршавања за обављање најодговорнијих дужности у систему одбране.

Посебни облици наставе, као што су наставне посете, командантска извиђања и командантска и студијска путовања одлика су школовања у ШНО. То је врло важан сегмент, јер оно што се научи у учионици бива, на очигледан начин, проверено на терену. Приликом припреме операција у којима полазници школе учествују као доносиоци врло битних одлука, расте значај сазнања о стварном стању у рејонима где претпостављена операција треба да буде изведена. Једноставније речено, из учионице се излази у "радионицу", а војничка радионица је, одувек, био излазак на терен. Догађа се да се неко први пут нађе на неком војногеографском простору, па се тада често коригују донесене одлуке, што је принцип који наставници подржавају. Једини ограничавајући фактор за реализацију тих облика наставе јесте – недостатак новца.

На КШУ официри се оспособљавају за командовање тактичким саставима и обављање других планских штабних дужности. Како каже пуковник Китановић, посебно је важно да се оспособе за рад при доношењу одлука у командама здружених тактичких јединица. Почевши од процене ситуације, па све до израде борбених докумената, овде се све ради у духу процедуре која важи у земљама чланицама Партнерства за мир. Просек оцена положених испита 53. класе КШУ за сада је 8,70, и ти официри се налазе у кулминационом периоду процеса овладавања употребе тактичких начела.

■ ПОСТДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ

Пуковник др Симеун Чутурић, начелник постдипломских студија ШНО, још једног веома важног сегмента официрског усавршавања, каже да се постдипломске студије у ШНО организују као ванредне студије у војним, односно војнотехничким наукама. Оквирне области којима се постдипломци баве јесу ратна вештина и логистика. На тим студијама школују се слушаоци за специјализанте у те две области. Поред специјализације, школују се и магистри и докто-

ПРЕПОЗНАТА УЛОГА МЕДИЈА

Капетан бојног брода Петар Бошковић, који је у 50. класу ГШУ дошао са руководећег места у Управи за односе са јавношћу МО, изражава задовољство због уважавања значаја улоге медија, чега су полазници ГШУ били свесни у раду.

– У свим операцијама које смо планирали у току школовања изузетно озбиљно је третирана улога медија при извођењу свих мисија, односно операција које су прорађиване. Раније смо често имали велике проблеме зато што је при извођењу војних операција контакт са јавношћу био само декларативно важан, а у стварности се радило без икакве иницијативе за медијску подршку. Улога медија и цивилно-војне сарадње, иако смо ту на почетничким позицијама, разрађена је и по дубини. Војска, наравно, није ту да води медијске операције сама за себе, већ да заузме своје место у напорима државе да осмисли медијско представљање акција које предузимају сви њени органи у целовитој информативној кампањи. На терену, поготово при противтерористичким операцијама, важна је улога официра за односе са јавношћу и за цивилно-војну сарадњу. Официри за морал, у некадашњем "комесарском" смислу, немају своје место овде. А када постоји подршка светског и домаћег јавног мњења, питање морала војника се више и не поставља. Драго ми је што је све то учено у ШНО.

ОБУКА И НОВА РЕШЕЊА

– Нов начин рада команди и штабова дозвољава и дозу креативности – коментарише начин школовања у 53. класи КШУ искусни пилот авиона МиГ-21 мајор Миле Челиковић. – Сада смо још у фази тумачења и разјашњавања ставки из будућих правилника. Уједно се обучавамо и радимо на долажењу до квалитетнијих решења.

– Био сам на курсу здружених јединица НАТОа у Оберамергау, у Немачкој, и имам сазнања о процедурама НАТОа – каже мајор Ненад Сретеновић из 53. класе КШУ, иначе припадник Специјалне бригаде ВС. – Треба још неке ствари одатле прилагодити нашим потребама, али правац је добар, јер рад једног човека издвојен из целине губи смисао. Циљ примене тих правила јесте стварање специјалиста за одређене области, најбољих у свом делокругу рада, који заједно треба да оформе тим који ће понудити и најбоља решења.

ри наука логистике и ратне вештине. У оквиру научне области ратне вештине постдипломци се школују на смеру тактике, менаџмента у одбрани, оператике и стратегије. У области логистике полазници се школују на смеровима техничког, саобраћајног, интендантског и геотографског обезбеђења. Школовање на постдипломским студијама траје четири године, за стицање звања магистара студира се две године, такође ванредно, док докторске студије зависе од периода стручног и научног бављења неком области и потребно је да кандидат за то звање објави одређен број стручних и научних радова, књига и монографија.

За приступање постдипломском студирању у ШНО, појашњава пуковник др Чутурић, тражи се сагласност од надлежне организационе целине ГШ и Управе за стратегијско планирање МО. Комисије од три до пет чланова одобравају упис студената. Сада се на студијама, у термину од 2005. до 2009. године, налази 13 слушалаца, четири из области ратне вештине, Смер тактика, и девет из логистике, пет техничког и четири саобраћајног смера. До сада су они дали од три до пет испита чиме су стекли услов да поднесу теме за магистарске радове. У току је реализација наставе која укључује и наставне посете. ■

Александар АНТИЋ
Снимили 3. ПЕРГЕ и Д. БАНДА